YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

12 päivänä helmikuuta 2009 *

Asiassa C-339/07,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Bundesgerichtshof (Saksa) on esittänyt 21.6.2007 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 20.7.2007, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Christopher Seagon, Frick Teppichboden Supermärkte GmbH:n maksukyvyttömyysmenettelyn selvittäjänä,

vastaan

Deko Marty Belgium NV,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann (esittelevä tuomari) sekä tuomarit A. Tizzano, A. Borg Barthet, E. Levits ja J.-J. Kasel,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: hallintovirkamies B. Fülöp,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 11.9.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Seagon, Frick Teppichboden Supermärkte GmbH:n maksukyvyttömyysmenettelyn selvittäjänä, edustajanaan Rechtsanwältin B. Ackermann,

– Deko Marty Belgium NV, edustajanaan Rechtsanwalt H. Raeschke-Kessler,

– Tšekin hallitus, asiamiehenään T. Boček,

– Kreikan hallitus, asiamiehinään O. Patsopoulou, M. Tassopoulou ja I. Bakopoulos,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään A.-M. Rouchaud-Joët ja S. Gruenheid,

kuultuaan julkisasiamiehen 16.10.2008 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee maksukyvyttömyysmenettelyistä 29.5.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1346/2000 (EYVL L 160, s. 1) 3 artiklan 1 kohdan ja tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 1 artiklan 2 kohdan b alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat Seagon, joka on Frick Teppichboden Supermärkte GmbH:n (jäljempänä Frick) maksukyvyttömyysmenettelyn selvittäjä, ja Deko Marty Belgium NV (jäljempänä Deko) ja joka koskee Frickin Dekolle suorittaman 50 000 euron määrän palauttamista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Asetuksen N:o 1346/2000 johdanto-osan toisessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Sisämarkkinoiden moitteeton toiminta edellyttää rajat ylittävien maksukyvyttömyysmenettelyjen tehokasta ja tehollista toimintaa, ja tämän asetuksen antaminen on tarpeen, jotta saavutettaisiin kyseinen tavoite, joka kuuluu [EY:n] perustamissopimuksen 65 artiklassa tarkoitetun oikeudellisen yhteistyön alaan yksityisoikeudellisissa asioissa.”

4 Mainitun asetuksen johdanto-osan neljännen perustelukappaleen mukaan ”sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan kannalta on tarpeen välttää kannustamasta osapuolia siirtämään omaisuutta tai oikeudenkäyntejä jäsenvaltiosta toiseen edullisemman oikeusaseman saamiseksi (forum shopping)”.

5 Saman asetuksen johdanto-osan kuudennessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tässä asetuksessa olisi suhteellisuusperiaatteen mukaisesti rajoituttava säätämään toimivallasta aloittaa maksukyvyttömyysmenettely ja tehdä päätöksiä, jotka johtuvat välittömästi maksukyvyttömyysmenettelystä ja jotka liittyvät siihen läheisesti. Lisäksi tässä asetuksessa olisi säädettävä niin ikään mainitun periaatteen mukaisesti kyseisten päätösten tunnustamisesta ja sovellettavasta laista.”

6 Asetuksen N:o 1346/2000 johdanto-osan kahdeksannessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Jotta saavutettaisiin rajat ylittäviä vaikutuksia omaavien maksukyvyttömyysmenettelyjen tehokkuuden parantamistavoite, on tarpeen ja aiheellista, että tuomioistuimen toimivaltaa, päätösten tunnustamista ja sovellettavaa lakia tällä alalla koskevat säännökset sisällytettäisiin yhteisön säädökseen, joka on velvoittava ja jäsenvaltioissa sellaisenaan sovellettavissa.”

7 Tämän asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sen jäsenvaltion tuomioistuin, jossa velallisella on pääintressien keskus, on toimivaltainen aloittamaan maksukyvyttömyysmenettelyn. Yhteisön ja muun oikeushenkilön pääintressien keskuksen katsotaan sijaitsevan siinä valtiossa, jossa oikeushenkilöllä on sääntömääräinen kotipaikka, jollei muuta näytetä.”

8 Mainitun asetuksen 16 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskeva päätös, jonka on tehnyt 3 artiklan mukaan toimivaltainen jäsenvaltion tuomioistuin, on tunnustettava kaikissa muissa jäsenvaltioissa siitä alkaen, kun päätöstä on noudatettava menettelyn aloitusvaltiossa.

Tätä säännöstä on sovellettava myös silloin, kun velallinen oikeudellisen luonteensa vuoksi ei olisi voinut olla maksukyvyttömyysmenettelyn kohteena toisessa jäsenvaltiossa.”

9 Tämän saman asetuksen 25 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä ja toisessa alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Sellaisen tuomioistuimen päätös, jonka päätös menettelyn aloittamisesta tunnustetaan 16 artiklan mukaisesti ja joka koskee maksukyvyttömyysmenettelyn kulkua tai päättämistä taikka tuomioistuimen hyväksymää sovintoa, on niin ikään tunnustettava ilman eri muodollisuuksia. – –

Mitä ensimmäisessä alakohdassa säädetään, on sovellettava myös maksukyvyttömyysmenettelystä välittömästi johtuvaan ja siihen läheisesti liittyvään päätökseen, silloinkin kun sen on antanut muu tuomioistuin.”

10 Asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 1 kohdassa määritellään tämän asetuksen soveltamisala. Sitä sovelletaan siviili- ja kauppaoikeudellisiin asioihin, ja sen ulkopuolelle jäävät erityisesti vero- ja tulliasiat sekä hallinto-oikeudelliset asiat.

11 Asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädetään seuraavaa:

”[Tätä] asetusta ei sovelleta:

– –

b) konkurssiin, akordiin tai muihin niihin rinnastettaviin menettelyihin.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

12 Frick, jonka kotipaikka on Saksassa, siirsi 14.3.2002 Deko-nimisen yhtiön, jonka kotipaikka on Belgiassa, nimissä Düsseldorfissa KBC-pankissa olevalle tilille 50 000 euron määrän. Amtsgericht Marburg (Saksa) aloitti 1.6.2002 Frickin 15.3.2002 tekemän hakemuksen perusteella tämän omaisuutta koskevan maksukyvyttömyysmenettelyn. Landsgericht Marburgissa (Saksa) nostamallaan kanteella Frickin maksukyvyttömyysmenettelyn selvittäjänä toimiva Seagon vaati, että tämä tuomioistuin velvoittaa Dekon palauttamaan mainitun määrän velallisen maksukyvyttömyyteen perustuvana takaisinsaantina.

13 Landgericht Marburg jätti kanteen tutkimatta, koska sillä ei ollut kansainvälistä toimivaltaa tutkia asiaa. Koska Seagonin tekemä valituskaan ei menestynyt, hän haki muutosta (Revision) Bundesgerichtshofista.

14 Tässä tilanteessa Bundesgerichtshof päätti lykätä ratkaisun antamista ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko sen jäsenvaltion, jonka alueella velallisen omaisuutta koskeva maksukyvyttömyysmenettely on aloitettu, tuomioistuimilla asetuksen N:o 1346/2000 mukaan

kansainvälinen toimivalta tutkia takaisinsaantikanne, joka on nostettu sellaista vastaajaa vastaan, jonka sääntömääräinen kotipaikka on muussa jäsenvaltiossa?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi:

Sovelletaanko takaisinsaantikanteeseen asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 2 kohdan b alakohtaa?”

Ennakkoratkaisukysymykset

15 Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen esittämät kysymykset koskevat tuomioistuinten kansainvälistä toimivaltaa käsitellä maksukyvyttömyyteen perustuvia takaisinsaantikanteita.

16 Ennakkoratkaisun esittämistä koskevasta päätöksestä ilmenee, että Saksan lainsäädännössä takaisinsaantikanteesta on säädetty maksukyvyttömyydestä 5.10.1994 annetun lain (Insolvenzordnung) (BGBl. 1994 I, s. 2866) 129 §:ssä ja sitä seuraavissa pykälissä. Ainoastaan selvittäjä voi nostaa tällaisen kanteen maksukyvyttömyystilanteessa ja pelkästään pesän velkojien etujen puolustamiseksi. Tämän lain 130–146 §:n säännösten mukaan selvittäjä voi riitauttaa ennen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista suoritetut ja velkojille vahingolliset oikeustoimet.

17 Pääasiassa kysymyksessä olevalla takaisinsaantikanteella on siis tavoiteltu maksukyvyttömyysmenettelyssä olevan yrityksen omaisuuden kasvattamista.

18 On tutkittava, kuuluvatko takaisinsaantikanteet asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

19 Tältä osin on aluksi huomautettava, että yhteisöjen tuomioistuin on tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevaan 27.9.1968 allekirjoitettuun yleissopimukseen (EYVL 1972, L 299, s. 32) liittyvässä oikeuskäytännössään todennut, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kanne on sidoksissa konkurssimenettelyyn silloin, kun se johtuu välittömästi konkurssista ja liittyy kiinteästi konkurssimenettelyyn tai akordiin (ks. asia 133/78, Gourdain, tuomio 22.2.1979, Kok., s. 733, 4 kohta). Kanne, jolla on tällaisia ominaisuuksia, ei näin ollen kuulu tämän yleissopimuksen soveltamisalaan.

20 Asetuksen N:o 1346/2000 johdanto-osan kuudennessa perustelukappaleessa käytetään samaa kriteeriä asetuksen kohteen rajaamiseen. Näin ollen mainitussa asetuksessa pitäisi tämän perustelukappaleen mukaan rajoittua säätämään toimivallasta aloittaa maksukyvyttömyysmenettely ja tehdä päätöksiä, jotka johtuvat välittömästi maksukyvyttömyysmenettelystä ja liittyvät siihen läheisesti.

21 Kun otetaan huomioon tämä lainsäätäjän tarkoitus ja mainitun asetuksen tehokas vaikutus, sen 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että siinä annetaan sille jäsenvaltiolle, jossa maksukyvyttömyysmenettely on aloitettu, myös kansainvälinen toimivalta tutkia tästä menettelystä välittömästi johtuvat ja siihen läheisesti liittyvät kanteet.

22 Tällainen kaikkien välittömästi yrityksen maksukyvyttömyyteen liittyvien kanteiden keskittäminen sellaisen jäsenvaltion, jolla on toimivalta aloittaa maksukyvyttömyysmenettely, tuomioistuimiin, vaikuttaa myös olevan sopusoinnussa asetuksen N:o 1346/2000 johdanto-osan toisessa ja kahdeksannessa perustelukappaleessa tarkoitetun rajat ylittävien maksukyvyttömyysmenettelyjen tehokkuuden ja nopeuden parantamista koskevan tavoitteen kanssa.

23 Lisäksi tämä tulkinta vahvistetaan mainitun asetuksen johdanto-osan neljännessä perustelukappaleessa, jonka mukaan sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan kannalta on tarpeen välttää kannustamasta osapuolia siirtämään omaisuutta tai oikeudenkäyntejä jäsenvaltiosta toiseen edullisemman oikeusaseman saamiseksi (forum shopping).

24 Se mahdollisuus, että useat tuomioistuimet olisivat toimivaltaisia eri jäsenvaltioissa vireillä olevien takaisinsaantikanteiden osalta, merkitsisi tällaisen tavoitteen saavuttamisen vaikeutumista.

25 Asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklan 1 kohdan tämän tuomion 21 kohdassa esitettyä tulkintaa tukee tämän asetuksen 25 artiklan 1 kohta. Tämän viimeksi mainitun säännöksen ensimmäisessä alakohdassa asetetaan velvollisuus tunnustaa sellaiset päätökset, jotka koskevat maksukyvyttömyysmenettelyn kulkua tai päättämistä ja jotka on tehnyt sellainen tuomioistuin, jonka päätös menettelyn aloittamisesta tunnustetaan mainitun asetuksen 16 artiklan mukaisesti, eli saman asetuksen 3 artiklan 1 kohdan nojalla toimivaltainen tuomioistuin.

26 Asetuksen N:o 1346/2000 25 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan nojalla tämän 1 kohdan ensimmäistä alakohtaa sovelletaan kuitenkin myös maksukyvyttömyysmenettelystä välittömästi johtuviin ja siihen läheisesti liittyviin päätöksiin. Toisin sanoen

tässä säännöksessä hyväksytään se mahdollisuus, että sen jäsenvaltion, jossa maksukyvyttömyysmenettely on mainitun asetuksen 3 artiklan 1 kohdan perusteella aloitettu, tuomioistuimet tutkivat myös pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen kanteen.

27 Tässä tilanteessa saman asetuksen 25 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan viimeisen virkkeen osan muodostava ilmaisu ”silloinkin kun sen on antanut muu tuomioistuin” ei ilmennä sitä, että yhteisön lainsäätäjä olisi halunnut sulkea pois sen jäsenvaltion, jonka alueella maksukyvyttömyysmenettely on aloitettu, tuomioistuinten toimivallan kyseessä olevan kaltaisten kanteiden osalta. Tämä ilmaisu merkitsee erityisesti sitä, että jäsenvaltioiden on ratkaistava, mikä on alueellisesti ja asiallisesti toimivaltainen tuomioistuin, jonka ei välttämättä tarvitse olla sama, joka aloitti maksukyvyttömyysmenettelyn. Lisäksi mainittu ilmaisu viittaa maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskevien päätösten tunnustamiseen, josta on säädetty asetuksen N:o 1346/2000 16 artiklassa.

28 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että sen jäsenvaltion, jonka alueella maksukyvyttömyysmenettely on aloitettu, tuomioistuimilla on toimivalta tutkia maksukyvyttömyyteen perustuva takaisinsaantikanne, joka on nostettu sellaista vastaajaa vastaan, jonka sääntömääräinen kotipaikka on muussa jäsenvaltiossa.

29 Kun otetaan huomioon ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus, toiseen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

30 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Maksukyvyttömyysmenettelyistä 29.5.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1346/2000 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että sen jäsenvaltion, jonka alueella maksukyvyttömyysmenettely on aloitettu, tuomioistuimilla on toimivalta tutkia maksukyvyttömyyteen perustuva takaisinsaantikanne, joka on nostettu sellaista vastaajaa vastaan, jonka sääntömääräinen kotipaikka on muussa jäsenvaltiossa.

Allekirjoitukset